

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko

Tomasz Zając

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne

- tytuł magistra sztuki na kierunku instrumentalistyka w zakresie gry na organach (klasa prof. Jana Jargonia), Akademia Muzyczna w Krakowie – 23 czerwca 1992 r.
- kwalifikacje I stopnia sztuki muzycznej w zakresie dyscypliny artystycznej – instrumentalistyka, nadane uchwałą Rady Wydziału Wykonawstwa Instrumentalnego i Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi – 24 kwietnia 2002 r.
- stopień nauczyciela dyplomowanego – 30 lipca 2003 r.
- ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej – 12 kwietnia 2001 r.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych

- 15.11.1992 r. do chwili obecnej – Wyższa Szkoła Pedagogiczna (od 2000 r. Uniwersytet Rzeszowski), Instytut Muzyki (obecnie Wydział Muzyki), adiunkt,
- od roku 2012 – starszy wykładowca Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- 01.10.2014 r. do chwili obecnej – prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego;
- 01.10.1994 r. do 30.06.1997 r. – Diecezjalne Studium Organistowskie przy Instytucie Teologicznym im. Bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu;
- 01.09.2010 r. do 30.06.2018 r. – Szkoła Muzyczna II st. Towarzystwa Muzycznego w Jarosławiu, nauczyciel organów;
- 01.09.1995 r. do chwili obecnej – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie, nauczyciel organów;
- 01.10.2006 r. do chwili obecnej – Diecezjalne Studium Organistowskie w Rzeszowie.
- Od 2014 r członek Senackiej Komisji ds. Kształcenia Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- Od roku akademickiego 2016/2017członek Senatu UR.

Tomasz Zając

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017 r. poz. 1789):

4.1. Tytuł osiągnięcia artystycznego:

płyta CD „ *Joseph Renner's Organ Music*” – płyta z utworami Josepha Rennera Jun. nagrana na zabytkowych romantycznych organach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego Św. Mateusza w Łodzi, wybudowanych w 1928 r. przez firmę Rieger z Jägerndorf, Opus 2360.

4.2. Podstawowe informacje o osiągnięciu artystycznym:

autor: Tomasz Zając

rok wydania: 2018

wydawca: DUX Recording Producers Morskie Oko 2, 02-511 Warszawa¹

nr kat. 70201370

kod producenta: DUX 1370

czas: 71:19

postaci: CD/DVD

reżyseria nagrania, montaż, mastering: Marcin Guz

konsultacja muzyczna: Anna Nowak

tłumaczenia: Żaneta Pniewska

zdjęcie na okładce: Stanisław Kłys

projekt graficzny: Agnieszka Zakrzewska

skład: Rafał Dymerski

redakcja: Marcin Targoński

Na płycie znajdują się następujące utwory:

Preludia op. 41

1. Nr 1 C-dur Moderato assai

2. Nr 2 a-moll Adagio

3. Nr 3 G-dur Andante

II Sonata organowa c-moll op. 45

4. Molto moderato

5. Adagio

6. Passacaglia. Andante

¹ Firma została założona w 1992 roku przez Małgorzatę Polańską i Lecha Tolwińskiego, absolwentów wydziału Reżyserii Dźwięku warszawskiej Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina. Głównym celem działalności DUX jest produkcja i wydawanie nagrań muzyki klasycznej. DUX jest największą polską firmą działającą w tej branży. Płyty wydane przez DUX otrzymały wiele nagród i wyróżnień. Firma oferuje prawie 500 tytułów wydawniczych obejmujących wszystkie style i epoki.

- I Suita organowa op. 56
7. Präludium
8. Canzone
9. Fughette
10. Trio
11. Elegie
12. Romanze

Nagranie płyty CD „*Joseph Renner's Organ Music*” – płyty z utworami Josepha Rennera Jun. zrealizowane zostało w dniach 2–4 maja 2018 r. na zabytkowych romantycznych organach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego Św. Mateusza w Łodzi, wybudowanych w 1928 r. przez firmę Rieger z Jägerndorf, Opus 2360.

4.3. Omówienie celów artystycznych ww. osiągnięcia i uzyskanych wyników wraz z omówieniem ich wykorzystania

Płyta CD zawiera utwory interesującego, oryginalnego, słynnego niemieckiego organisty i kompozytora romantycznego, który obecnie jest nieco (niesłusznie) zapomniany.

Joseph Renner urodził się 17 lutego 1868 r. w Ratyzbonie. Jego pierwszym nauczycielem muzyki był ojciec – także Joseph (uznany kompozytor, organista, kierownik ratybońskiego chóru, a także organizator prywatnego instytutu muzycznego). J. Renner junior kształcił się w Szkole Muzyki Kościelnej w rodzinnym mieście u Franza Xavera Haberla, Michaela Georga Hallera, a także Josepha Hanischa. Studia kontynuował w Monachium w Królewskiej Szkole u Josefa Rheinbergera.

W roku 1887 objął intratną posadę dyrygenta chóralnego w austriackim Bludenz, a w roku 1893, po powrocie do Ratyzbony, został organistą w tamtejszej katedrze. Później rozpoczął działalność pedagogiczną i w 1900 r. nawiązał ścisły kontakt z kompozytorem Maksem Regerem, który wysoko cenił solową twórczość Josepha Rennera. W 1913 roku Joseph Renner został mianowany profesorem muzyki kościelnej.

Za swego życia J. Renner ceniony był przede wszystkim za twórczość organową, aczkolwiek zauważyć należy, że muzyka kościelna, jaką komponował, budziła liczne dyskusje i niekiedy nie spotykała się ze zrozumieniem krytyków. Niektórzy z nich zarzucali jej nawet zbyt duży modernizm i harmoniczne komplikacje, które – ich zdaniem – nie miały większego uzasadnienia w odniesieniu do szeroko pojętej twórczości liturgicznej.

Joseph Renner zmarł 17 lipca 1934 roku w swoim rodzinnym mieście. Warto wspomnieć, że do najwybitniejszych uczniów kompozytora należeli m.in. Karl Koch (1887–1971), Joseph Rammel (1892–1954), Alfred Zehelein (1902–1978) oraz Wilhelm Hohn (1881–1972).

Zaprezentowane na nagranej płycie utwory dają słuchaczowi pełny obraz środków harmoniczo-wyrazowych, jakimi kompozytor posługiwał się na gruncie muzyki organowej.

Joseph Renner z jednej strony ściśle trzyma się systemu dur-moll, z drugiej zaś mocno wzbogaca chromatykę swoich dzieł oraz stosuje rozbudowane modulacje przywodzące na myśl dojrzałe utwory Ryszarda Wagnera².

Instrument, na którym nagrałem solową płytę posiada 60 rejestrów oraz trakturę pneumatyczną. Pod względem budowy i dyspozycji jest on zbliżony do organów, jakimi dysponował kompozytor w Katedrze w Ratyzbonie. Wyjątkowość sześćdziesięciogłosowego instrumentu polega na pięknym głębokim późnoromantycznym brzmieniu oraz na konstrukcji oryginalnie zachowanego stołu gry. Instrument posiada szereg niepowtarzalnie cudownie brzmiących ośmiostopowych fletów oraz w pedale otulających i wypełniających głosów szesnastostopowych.

Organy posiadają idealną dyspozycję do uwypuklenia piękna licznych chromatycznych wędrowek oraz ciekawych harmonicznym dysonansowym współbrzmień, które zwiększając napięcie znajdują ukojenie w konsonansie.

Klawiatury i rejestry tego instrumentu odznaczają się precyzyjnym systemem pneumatycznych powiązań i stanowią fenomen konstrukcyjny firmy Rieger. Organy są perełką i wielkim skarbem wśród polskich instrumentów tego okresu.

Skala manualów: C-g³(g⁴). Skala pedału: C-f¹. Kolorystyka manubriów: manual I – białe, manual II – różowe, manual III – zielone, pedał – niebieskie. Rejestry o numerach 1–14, 30–45 oraz 70–77 znajdują się po prawej stronie kontuaru, natomiast 15–29, 46–60 oraz 61–69 – po lewej.

DYSPOZYCJA ORGANÓW

Manual I	Manual II (żaluzja)	Manual III (żaluzja)	Pedał
1. Principal 16'	15. Bourdon 16'	30. Stillgedeckt 16'	46. Principalbass 16'
2. Principal 8'	16. Hornprincipal 8'	31. Flötenprincipal 8'	47. Kontrabass 16'
3. Gedeckt 8'	17. Gamba 8'	32. Salicional 8'	48. Subbass 16'
4. Fugara 8'	18. Quintatön 8'	33. Vox coelestis 8'	49. Bourdonbass 16'
	19. Konzertflöte 8'	34. Fernflöte 8'	50. Echobass 16'
5. Hohlflöte 8'	20. Lieblich Gedeckt 8'	35. Rohrflöte 8'	51. Quintbass 10 2/3'
6. Rohrflöte 4'	21. Gemshorn 4'	36. Prästant 4'	52. Oktave 8'
7. Oktave 4'	22. Principal 4'	37. Dolce 4'	53. Prästant 4'
8. Viola 4'	23. Wienerflöte 4'	38. Nachthorn 4'	54. Gedeckt 8'
9. Oktavin 2'	24. Flageolet 2'	39. Waldflöte 2'	55. Flöte 4'
10. Rauschquinte		40. Siffelöte 1'	56. Rauschpfeife 4x 2 2/3'
2x	25. Quintflöte 2 2/3'	41. Sesquialtera 2x 2 2/3'	57. Bombarde 16'
	26. Terzflöte 1 3/5'	42. Mixtur 4x 2 2/3'	58. Basstrompete 8'
11. Kornett 3-5x	27. Scharff 3x 1'	43. Clairon 4'	59. Oboe 8'
12. Mixtur 5x 2	28. Clarinette 8'	44. Dulcian 16'	60. Clairon 4'

² <https://www.eclassical.com/shop/17115/art77/5041177-730686-5902547013701.pdf>

2/3'	29. Geigenregal 4'	45. Oboe 8'
13. Fagott 16'	Tremulant II	Tremulant III
14. Trompete 8'		

Połączenia

- 61. I-P
- 62. II-P
- 63. III-P
- 64. Super I
- 65. Super II-I
- 66. Super II
- 67. Super III-I
- 68. Super III-II
- 69. Super III
- 70. II-I
- 71. III-I
- 72. III-II
- 73. Sub II-I
- 74. Sub II
- 75. Sub III-I
- 76. Sub III-II
- 77. Sub III

Przyciski umieszczone pod I manuałem

Auslöser
Fr. Komb. I
Fr. Komb. II

Auslöser
Piano
Mezzoforte
Forte
Fortissimo
Tutti

Handregister ab
Rohrwerke
Aut.Pedal
Tremolo II Man.
Tremolo III Man.

Włączniki umieszczone nad klawiaturą pedałową

Normalkoppeln
Oktavkoppeln
III-Ped.
II-Ped.
I-Ped.
Koppeln ab Walze
Crescendo ab

Wałek crescendo (1-12)
Schweller II M.
Schweller III.M.

I ab
16' ab
Tutti

Moje zainteresowania oscylujące wokół muzyki Maxa Regera (praca dyplomowa w Akademii Muzycznej w Krakowie) oraz symfoników francuskich: Louis Viern (*III Symfonia* op.28) na recitalu kwalifikacyjnym I-go stopnia w Akademii Muzycznej w Łodzi, znalazły swe odbicie w zawartości mojego dzieła habilitacyjnego. Płyta z utworami Josepha Rennera Jun. Dux 1370 nagrana na Organach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego pw. Św. Mateusza w Łodzi stanowi kwintesencję działań i obejmuje utwory dające możliwość słuchaczowi poznania pełnej palety zabiegów harmoniczo-wyrazowych, jakimi kompozytor posługuje się w swojej twórczości w obrębie muzyki organowej.

Cele artystyczne

Ochrona dziedzictwa kulturowego muzyki – utrwalenie dorobku poprzednich pokoleń dla pokoleń przyszłych

Niematerialne dziedzictwo kulturowe (ang. *Intangible Cultural Heritage*) – to przekazywane z pokolenia na pokolenie praktyki, wiedza, różnorodne wyobrażenia, idee i wartości, umiejętności, tradycje, przekazy, ale też związane z nimi artefakty, przedmioty i określone miejsca. Tworzy naszą grupową, narodową, etniczną bądź religijną tożsamość. Wzmacnia tak istotne poczucie przynależności do grupy, społeczności czy wspólnoty.

Zjawiska niematerialnego dziedzictwa kulturowego ewoluują w odpowiedzi na permanentnie zmieniające się otoczenie, stanowią ogniwo ściśle łączące teraźniejszość z przeszłością i przyszłością. Dzięki twórczym przekształceniom dziedzictwo niematerialne pozostaje nieustannie aktualne dla kultywujących je grup społecznych, dając im silne poczucie tożsamości i ciągłości w czasie. Nie ulega wątpliwości, że tak długo jak w żywych, zmieniających się przejawach dziedzictwa niematerialnego pozostanie ten sam rdzeń znaczeniowy kodujący system wartości danej grupy społecznej, tak długo przetrwa jej tożsamość i pamięć o niej.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe, mimo iż stosunkowo kruche, jest istotnym czynnikiem w procesie utrzymywania różnorodności kulturowej w obliczu zjawisk takich jak

postępująca globalizacja. Zrozumienie niematerialnego dziedzictwa kulturowego rozmaitych społeczności pomaga współczesnym w prowadzeniu międzykulturowego dialogu i zachęca (zaprasza) do wzajemnego poszanowania innych sposobów życia. Niematerialne dziedzictwo kulturowe jest niekoniecznie piękne, oryginalne czy wyjątkowe. Zauważyć jednak należy, że każdy przejaw tego dziedzictwa jest cenny dla tych, którzy go praktykują i zapewnia im poczucie przynależności do ich wspólnoty. Każde z tych zjawisk ma najwyższą wartość dla kultywującej je społeczności. Dlatego też – co nie ulega wątpliwościom – zjawiska z zakresu niematerialnego dziedzictwa kulturowego nie podlegają obiektywnym ocenom i wartościującym porównaniom.

Znaczenie terminu „niematerialne dziedzictwo kulturowe” zmieniało się w ciągu ostatnich dziesięcioleci. Obecnie rozumienie tego terminu oparte jest chociażby na definicji przyjętej przez UNESCO w Konwencji z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Konwencja ta została uchwalona podczas 32. sesji Zgromadzenia Ogólnego UNESCO 17 października 2003 roku głosami 120 państw³. Weszła w życie 20 kwietnia 2006 roku. W art. 2 cytowanej Konwencji niematerialne dziedzictwo kulturowe scharakteryzowano jako: „praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami, oraz zasadom zrównoważonego rozwoju”.

Przytoczmy jeszcze poglądy np. Zbigniewa Kobylińskiego, który w artykule „Czym jest, komu potrzebne i do kogo należy dziedzictwo kulturowe?” trafnie zauważa, że „wartości kulturowe to wartości, które – jakby powiedział Seneka – mają »godność« (czyli – według terminologii Henryka Elzenberga – są to »wartości perfekcyjne« lub po prostu – jak to ujmuje Beata Witkowska-Maksimczuk – »wartości duchowe«, które »pojawiają się w wyniku zbiorowego wysiłku całej ludzkości i tworzą obiektywną sferę bytową»”⁴

Wytwory człowieka, a także wytwory natury, które posiadają wartości duchowe, możemy zatem nazwać dobrami kultury. Jak pisze Edmund Małachowicz, którego cytuje wspomniany Zb. Kobyliński – dobrem kultury jest „każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na wartość historyczną, naukową lub artystyczną”. Będzie to zatem pojęcie najszersze, oznaczające wytwory zarówno współczesne, jak i dawne, zarówno materialne (przedmioty), jak i niematerialne (teksty, melodie, opowieści, rytuały, gesty, zwyczaje, będące dziełem zarówno człowieka, jak i natury, jeśli tylko posiadają one wartości duchowe⁵.

³ Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 roku (Dz.U. 2011 r. nr 172, poz. 1018).

⁴ Zb. Kobyliński, *Czym jest, komu potrzebne i do kogo należy dziedzictwo kulturowe?*, „MAZOWSZE Studia Regionalne” nr 7/2011, s. 22 i n., cejsh.icm.edu.pl › cejsh › element › msr_7_kobyliński

⁵ Tamże, s. 23.

Dziedzictwem kulturowym jest natomiast ta część dawnych dóbr kultury, która uznana została za wartościową przez kolejne, następne pokolenia i dzięki temu dotrwała do chwili obecnej.

Jan Paweł II powiedział, że „kulturą jest to, co czyni człowieka bardziej człowiekiem” a Longin Jan Okoń stwierdził, że „upadek kultury wiedzie do schamienia społeczeństwa”. Z kolei Bolesław Piasecki mówił, że „kultura jest najpewniejszym stosowaniem kryteriów wartości”⁶. Jerzy Waldorff charakteryzując muzykę zauważył, że „z muzyką powinno być właśnie tak jak z życiem: i dobrze, i źle, i poważnie, i śmiesznie”, a Ignacy Jan Paderewski konstatował, że „rytm muzyki jest tętnem. Równa się biciu serca, świadczy o jego istnieniu, dowodzi jego żywotności”⁷

Biorąc chociażby tylko te powyższe definicje i stwierdzenia dotyczące kultury i muzyki podkreślić należy rolę muzyki i jej wpływ na rozwój duchowy ludzi. Muzyka organowa jest nierozdzielnie połączona z pewnymi wartościami: przynależy do sfery *sacrum*. Wartość muzyki organowej nie podlega dyskusji. Trafne są ponadczasowe słowa Césara Francka (1822–1890), którego twórczość wiąże się z odrodzeniem francuskiej muzyki organowej. Powiedział on: „moje organy – to moja orkiestra”. Rzeczywiście, organy dają naprawdę wiele, rzeczywiście szerokie możliwości, szerokie spectrum brzmienia, które po prostu warto pokazać innym. Ileż niuansów odnaleźć można w brzmieniu tego, wydawałoby się, „mechanicznego” instrumentu! Niuansów, które pozwalają dostrzec zróżnicowanie poszczególnych instrumentów nie tylko ze względu na czas i miejsce powstania, lecz nawet ze względu na osobę konkretnego twórcy – organmistrza, który tchnął w nie życie. Bo organy to instrument, który niezaprzeczalnie ma swoją duszę.

Reasumując, celem wskazanego osiągnięcia jest utrwalenie i zachowanie w pamięci współczesnych osób twórczości Josepha Rennera, a także przekazanie dziedzictwa kulturowego (spadku duchowego J. Rennera) oraz zapewnienie (choćby w postaci płyty CD) jego przetrwania przez kolejne lata.

Prezentacja wartości dydaktycznej utworów organowych Josepha Rennera

Jednym z celów, jakie założono przed nagraniem płyty, było przybliżenie utworów organowych i postaci Josepha Rennera. W tym kontekście udało się wydobyć wartości artystyczne tworzonych przez Rennera utworów, a także widoczna stała się przydatność jego muzyki do celów pedagogicznych. Jako pedagog nieustannie staram doskonalić swój warsztat muzyczny i bacznie zwracam uwagę na dobór utworów, które mogą być wartościowe intelektualnie i interesujące do wykorzystania w trakcie lekcji (czy koncertów) z młodymi adeptami gry na organach. Nie wyobrażam sobie, by do zajęć nie wprowadzać utworów z różnego nurtu i różnego okresu. Tym bardziej więc – moim zdaniem – nie wolno zapominać o Josephie Rennerze i o jego muzycznych perełkach organowych. Chociaż obecnie nie jest on postacią powszechnie znaną, to przecież ma swoje zasługi i zapisał się w annałach ludzkiej myśli i twórczości.

⁶ D. i W. Masłowski, *Wielka księga myśli polskiej (aforyzmy, przysłowia, sentencje)*, Warszawa 2005, s. 358–359.

⁷ Tamże, s. 488.

Kompozycje Josepha Rennera, wykonywane na starych organach, głównie w murach kościelnych obiektów brzmią dostojnie, zmuszając słuchaczy do zadumy i refleksji nad sensem życia, kruchością losu i istnienia Stwórcy. Muzyka to jeden z elementów wartości duchowych każdego człowieka i należy nieustannie poszerzać wrażliwość każdego człowieka na piękno dźwięku i rytmu.

Animatorzy kultury, osoby odpowiadające za jej rozwój powinny dbać o to, by nie zapominać o twórcach muzycznych utworów z minionych epok. Każdy człowiek ma podświadomie zakodowaną potrzebę rozwoju swej kultury muzycznej, nie zawsze jednak jest w stanie samodzielnie tę potrzebę realizować. Stąd też konieczne są takie przedsięwzięcia jak nagrania płyt dokumentujących działalność takich kompozytorów jak J. Renner. Publikacja nagrań służy również upowszechnianiu muzyki dawnej, w tym przypadku organowej. Każdy człowiek ma prawo mieć dostęp do światowej muzycznej spuścizny.

Moje nagranie z utworami solowymi Josepha Rennera jest pierwszym w Polsce i jednym z nielicznych na świecie. Ukazuje piękny dojrzały materiał muzyczny oparty wprawdzie na systemie dur moll, ale znacznie rozszerzony o bogatą chromatykę. Utwory na nagraniu przeze mnie płytę dobrałem tak, by pokazać w pełni bardzo ciekawy warsztat kompozytorski Josepha Rennera dotyczący solowej muzyki organowej.

Kompozytor – moim zdaniem – w mistrzowski sposób operuje rozszerzoną chromatyką wykorzystując w pełni skalę instrumentu oraz dozuje kolejne napięcia w gęstej sieci struktur polifonicznych, jak i w homofonii.

Trzy Preludia op.41 to harmonicznymi mistrzowskie obrazy przejawiające klarowne i piękne w swej prostocie konstrukcje melodyczne. Kompozytor umieszcza je w świetle zagęszczonej diatoniczno-chromatycznie harmonii, co w znacznym stopniu zwiększa ich wartość kompozytorską.

Pierwsze preludium C-dur rozpoczyna się prostym tematem, który już po dwu taktach zmienia się w pasmo szeregu modulacji. Niesie to uczucie różnych barw oraz wiele inspiracji interpretacyjnych, wyzwala wielorakie odczucia emocjonalne i kumuluje je aż do rozwiązania w końcowej kadencji.

Drugie preludium a-moll wykazuje budowę ABA, a nostalgiczny temat już sam w sobie zawiera szereg chromatycznych zawirowań. Jego piękno spiętrza się w załkach rozwiązań harmonicznymi oraz pół lub całotonowej drodze poszczególnych akompaniujących głosów.

Trzecie preludium G-dur, z metrum trójdzielnym podobnie jak preludium a-moll opiera się też na konstrukcji ABA, przy czym część środkowa spiętrza się coraz to nowym oddechem poprzez ciąg modulacyjny oraz niezwykle bogatą ekspresję uwydatnioną chromatyką.

Kolejnym utworem na nagranej przeze mnie płycie jest *II Sonata* c-moll op. 45. Pierwsza część drugiej sonaty c-moll op. 45 wydatnie nawiązuje do kompozycji Maxa Regera. Jest to pokaz mistrzowskiego prowadzenia tematu, który w swojej dramaturgii podlega ciągłemu rozwojowi. Niesamowicie gęsta faktura, dwojenie, a nawet prowadzenie głosów w trzech oktawach potęguje symfoniczne brzmienie.

Joseph Renner operuje dysonansami, które zwykle pojawiają się tu na mocnych częściach taktów oraz przeciąga ich rozwiązania w czasie, co zwiększa doznania wielokrotnych przepływów napięć. Jednocześnie całość prowadzona jest w zaskakujących kierunkach melodycznych, ale estetycznie logicznych rozwiązaniach harmonicznymi.

Poco piu mosso to dalszy rozwój muzycznej akcji uspokojonej częściami chóralnego piano pianissimo, które każdorazowo ewaluują poprzez zagęszczanie faktury i zwiększanie dynamiki. W końcowej fazie przetworzenie sięga zenitu (szybkie przebiegi, gęsta faktura) i prowadzi do ostatniego pokazania tematu.

Część druga to śpiewne uspokojenie i zawieszenie w czasie. Końcowa passacaglia nawiązuje stylistycznie do barokowej formy passacaglii J.S. Bacha. Kompozytor w różnorodny mistrzowski sposób opracowuje powtarzający się temat, płynnie rozwijając napięcie harmoniczne oraz zagęszczając fakturę utworu.

Preludium C-dur op. 56 jest ostatnim utworem Josepha Rennera na nagranej przeze mnie płycie i stanowi kolejny dowód mistrzowskiej techniki kompozytorskiej. Część pierwsza Preludium niesie melodyjny temat, po którym następuje ekspresyjne potęgowanie napięć na styl Maxa Regera. Słuchając odnosi się wrażenie logicznej kontynuacji. Część II to śpiewna canzona z wydzielonym głosem solowym podpartym zagęszczonym akompaniamentem, a trzecia bardzo ciekawa Fughetta logicznie poprowadzona pod względem kontrapunktycznym. Część czwarta Trio to część zawierająca solową melodię przypominającą „unendliche melodie” R. Wagnera, która z szesnastkowym akompaniamentem tworzy romantyczny nokturn. W części piątej dość często Renner odchodzi od systemu dur moll, przez co potęguje olbrzymią rozdzierającą falującą i narastającą uczuciowo dramaturgię.

Kluczowym elementem ostatniej części Romanzy jest krótki powtarzany przez kompozytora wzdychający motyw, który autor cudownie rozwija i przeplata przez całą końcową część utworu pozostawiając słuchacza w zawieszeniu i zdumieniu.

Zawartość nagranej płyty pokazuje dojrzałość i oryginalność kompozytorską Josefa Rennera, który nie może być pominięty w spuściźnie światowej twórczości muzycznej.

Na marginesie dodać jeszcze można by, że nagrana płyta jest pierwszą i jedyną tego typu publikacją na rynku fonograficznym w Polsce. Być może album stanie się inspiracją dla innych muzyków, zachęci do częstszego prezentowania dzieł niemieckiego kompozytora w kościołach i salach koncertowych oraz sprawi, że twórczość na organy solo Josepha Rennera zajmie należne jej miejsce w dziedzictwie kulturowym.

Popularyzacja muzyki niemieckiego kompozytora Josepha Rennera w Polsce i na świecie

Joseph Renner już za życia wzbudzał emocje, a jego twórczość niejednokrotnie spotykała się z krytyką. Zarzuty dotyczyły głównie tego, że duży modernizm i harmoniczne komplikacje jego muzyki nie miały uzasadnienia w odniesieniu do twórczości liturgicznej. Trudno zgodzić się w pełni z tymi głosami krytycznymi, bo przecież fakt, iż w roku 1913 mianowano go profesorem muzyki kościelnej świadczy dobitnie o jego dojrzałości muzycznej. Jak już wspominałem, nagrana przeze mnie płyta jest pierwszą i jedyną tego typu publikacją na rynku fonograficznym w Polsce.

Zastanović by się długo można, dlaczego ten kompozytor odszedł w cień historii i nawet w Niemczech trudno znaleźć płyty z jego muzyką. Oczywiście, twórczość organowa jest dość specyficzna. Gra w kościelnych murach jest równie specyficzna i na pewno przyciąga mniejsze rzesze melomanów niż np. koncerty rockowe. Nie zmienia to jednak faktu, że takie

utwory Josepha Rennera jak *I Suita* op. 56, *Temat z wariacjami* op. 58, czy *II Suita* op. 61 czy *III Suita* op. 70 godne są uwagi melomanów, dają ponieść słuchacza w niejednokrotnie nieutarte, ale niezwykle logiczne i ciekawe kierunki harmonicznego brzmieniowego i rytmicznego akcji.

Rozpowszechnianie wśród szerokiej rzeszy osób muzyki Rennera na głęboki sens. Jego utwory są niejako zapisem trendów organowych minionych wieków. Kompozytor z jednej strony – jak zauważa chociażby Dariusz Marcynyszyn – ściśle trzyma się systemu dur-moll, z drugiej zaś strony mocno wzbogaca chromatykę swoich dzieł oraz stosuje wielce rozbudowane modulacje przywodzące niejednokrotnie na myśl dojrzałe utwory Ryszarda Wagnera. Trzy *Preludia* op. 41 to kompozycje nacechowane formalną prostotą i brakiem wielkich melodycznych kontrastów. Podstawę każdej z nich stanowią liczne niuanse harmonicznego i, co dość typowe dla twórczości Josepha Rennera, wykorzystywanie dysonansów oraz silnie chromatyzowanych odcinków w celu znacznego wzbogacenia ich ekspresji. *Preludium nr 1* określić można mianem niekończącej się modulacji o dość monolitycznej formie. *Preludia nr 2 i 3* mają typową budowę ABA. W skrajnych częściach obu miniatur dominują brzmienia konsonansowe, a wspomniane wyżej chromatyki pojawiają się ledwie epizodycznie. Zupełnie inaczej jest w częściach środkowych – tam sytuacja jest dokładnie odwrotna. We wszystkich trzech preludiach wprowadzone umiarkowane i wolne tempo fantastycznie służy niespiesznemu rozwojowi ich harmoniki oraz narracji⁸.

Max Reger (znany kompozytor i organista) wysłuchawszy *II Sonaty c-moll* op. 45 stwierdził, że jego zdaniem jest to jedna z najwspanialszych kompozycji, jakie kiedykolwiek słyszał. Powodem takiej opinii może być fakt zastosowania licznych eksperymentów harmonicznego będących swego rodzaju znakiem rozpoznawczym jego własnej twórczości. Gęsta faktura, zawiłe przebiegi melodyczne oraz zastosowanie licznych akordów pobocznych zbliżają to dzieło Josepha Rennera do twórczości typowo ekspresjonistycznej. J. Renner nawiązuje do stylistyki Regeera; silny wpływ tego kompozytora może wynikać z sytuacji wyjściowej, jaką była idea napisania utworu na konkretny instrument – organy w Katedrze w Ratyzbonie. Ich bogata romantyczna dyspozycja i symfonizujące brzmienie zachęciły kompozytora do rozszerzenia zakresu użytych środków o pewne zabiegi stylizacyjne. Poprzez sieć zależności modulacyjnych i alteracji wyłania się centrum tonalne c-moll, choć ciężenia dźwięków prowadzących niekiedy nie są jednoznaczne. W innych fragmentach, fazach utworu można dostrzec podobieństwa fakturalne, wynikające z zastosowania charakterystycznych dla wirtuozowskich kompozycji Regeera spięrzeń akordowych oraz finałowego wzmocnienia akordów. Wpływ Regeera odnajdujemy głównie w architektonice operującej szerokimi płaszczyznami, fazami luźno ze sobą powiązanymi, przemiennie organizowanymi bardziej linearnie lub akordowo. W części drugiej *II Sonaty c-moll* op. 45 napięcie zdecydowanie opada, a Renner osiąga dość specyficzny efekt zawieszenia w czasie, który może u wytrwanego słuchacza budzić mimowolne skojarzenie z II częścią *Sonaty fortepianowej Es-dur* Paula Dukasa. Tak radykalne spowolnienie narracji stanowi dość nieoczekiwany kontrast wobec pozostałych części. Finałowa *Passacaglia* jest z kolei typowym ukłonem w stronę powstałych w XVII oraz XVIII wieku dzieł tego rodzaju (m.in. *Passacaglie* Jana Sebastiana Bacha oraz Dietricha Buxtehudego). *I Suita organowa* op. 56 stylistycznie wpasowuje się w model cyklu, który do niezwyklej perfekcji doprowadził wspomniany już przyjaciel Rennera – Max Reger. Według mnie twórczość Rennera stanowi brakujące ogniwo pomiędzy spuścizną kompozytorską na organy solo Josefa Rheinbergera i Maxa Regeera.

⁸ Zob. np. <https://www.eclassical.com/shop/17115/art77/5041177-730686-5902547013701.pdf>

Moje zainteresowania oscylujące wokół muzyki Maxa Regera (praca dyplomowa w Akademii Muzycznej w Krakowie) oraz symfoników francuskich – Louis Viern (*III Symfonia* op. 28) na recitalu kwalifikacyjnym I-go stopnia w Akademii Muzycznej w Łodzi, znalazły swe odbicie w zawartości mojego dzieła habilitacyjnego. Dlatego też nagrana przeze mnie płyta stanowić więc może załączek odkrywania na nowo – po wielu latach pozostawania w cieniu – twórczości niemieckiego kompozytora romantycznego J. Rennera, którego wirtuozeria organowa i mistyczność nie mają prawa pozostawać dalej w ukryciu.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć artystycznych i naukowo-badawczych

5.1. Działalność artystyczna

Uczestniczyłem w wielu kursach mistrzowskich prowadzonych m.in. przez Jona Laukviką, G. Schneidera, Ludgera Lohmanna, Davida Titteringtona, Romana Peruckiego, Józefa Serafina, Joachima Grubicha.

W swym dorobku posiadam nagrania radiowe i telewizyjne. W 1994 roku, zaraz po odnalezieniu nowych dzieł, dokonałem nagrania cyklu Arii Sióstr Klarysek w Starym Sączu, które miało miejsce w Diecezjalnym Muzeum w Sandomierzu na prawdopodobnie najmniejszym na świecie pozytywie szkatulnym. Na moim koncercie i nagraniu obecny był osobiście ks. prof. Jan Chwałek, który wcześniej odkrył wykonywane przeze mnie arie oraz odrestaurował pozytyw szkatulny.

Płyta z pierwszym nagraniem *Mszy h-moll* Ignaza Rittera von Seyfrieda, na której zrealizowałem partię organów, otrzymała w 2016 roku, z rąk francuskiej Académie du Disque Lyrique, nagrodę Złotego Orfeusza.

W 2004 r. otrzymałem nagrodę zespołową Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego I stopnia w dziedzinie upowszechniania kultury muzycznej w kraju i zagranicą, z uwzględnieniem Euroregionu Karpaty.

Mówiąc o swojej działalności artystycznej pragnę nadmienić, że **bardzo ważne miejsce w tej działalności zajmują koncerty solowe**. W 2004 r. wystąpiłem z solowym recitalem we Włoszech w Bagnacavallo w Kościele pw. Dobrych Wyborów. W 2007 r. koncertowałem w Austrii w Pfarrkirche Lasse. W 2008 r. grałem solo na organach Bartholomäuskirche Brackwede w Bielefeld w Niemczech. W kwietniu 2017 r. wykonałem dwa solowe recitale w Słowenii: 28 kwietnia w Cerkwi Sv. Michaela w Črni Vasi-Dedi oraz 30 kwietnia w Ljubljani. W 2017 r. w Wiedniu w kościele p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wykonywałem utwory na organy solo oraz akompaniując Strzyżowskiemu Chórowi Kameralnemu.

Miałem zaszczyt występować grając na organach solo podczas bardzo ważnych uroczystości religijnych. W dniu 3 września 2005 r. grałem na organach podczas uroczystej Mszy Świętej Dziękczynnej za beatyfikację Władysława Findysza, koncelebrowanej przez J. E. Kardynała Stanisława Dziwisza. W dniu 20 lutego 2006 r. grałem solo na organach podczas uroczystości nadania Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II tytułu *Doktora Honoris Causa*

Uniwersytetu Rzeszowskiego, w obecności J. E. Kardynała Stanisława Dziwisza w Kościele Uniwersyteckim w Rzeszowie. W dniu 7 czerwca 2008 r. grałem na organach podczas złożenia relikwii Św. Królowej Jadwigi w Kościele Uniwersyteckim w Rzeszowie.

Wielokrotnie występowałem z solowymi i kameralnymi recitalami organowymi:

06.10.2002 r. – recital organowy w ramach „łańcuckich wieczorów muzyki” (Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej, Kościół Farny w Łąncucie. Andrzej Szypuła – dyrygent); 13.10.2002 r. – recital organowy w ramach II Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej „Deo Gloria” w Boguchwale (Parafia pw. Św. Stanisława B. M. w Boguchwale); 07.04.2002 r. – Koncert Wielkanocny „Alleluja” (Kościół pw. św. Judy Tadeusza w Rzeszowie); 16.10.2004 r. – recital organowy w ramach VIII Ogólnopolskiego Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo” w Rzeszowie (Kościół pw. św. Judy Tadeusza w Rzeszowie); 06.05.2005 r. – występ jako solista w ramach XV Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Sakralnej „Gaude Mater” w Częstochowie; 21.10.2005 r. – solowa partia organów w koncercie z Orkiestrą Filharmonii Podkarpackiej. Vladimir Kiradijev – dyrygent); 20.05.2006 r. – występ jako solisty w ramach Muzycznego Festiwalu w Łąncucie. Koncert finałowy (Katedra Rzeszowska. Występ z Zespołem Madrygalistów Capellą Cracoviensis oraz Orkiestrą Filharmonii Rzeszowskiej. Jerzy Kosek – dyrygent); 15.07.2007 r. – recital solowy i akompaniament w ramach III Letnich Wieczorów im. Profesora Klemensa Gudela w Lutoryżu); 22.05.2004 r. – koncert z Orkiestrą Symfoniczną Filharmonii Podkarpackiej w ramach koncertu finałowego Muzycznego Festiwalu w Łąncucie. Wykonanie partii organów. Tadeusz Wojciechowski – dyrygent); 21.11.2004 r. – koncert kameralny z Krzysztofem Kopciem – saksofon w ramach Strzyżowskiej Jesieni Muzycznej (Kościół pw. Bożego Ciała i Niepokalanego Poczęcia NMP w Strzyżowie. Wykonanie partii organów); 05.12.2004 r. – koncert wokalny. Wykonanie partii organów. Akompaniament amerykańskiej wokalistce Patricii Bach (Kościół Uniwersytecki pw. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie); 12.04.2006 r. – koncert Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii basu cyfrowanego na organach. Filharmonia Podkarpacka. Jerzy Kosek – dyrygent); 03.11.2006 r. – koncert symfoniczny Orkiestry Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Petru Andriesei – dyrygent); 12.10.2007 r. – Koncert Kameralny Muzykalia łańcuckie w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Twórczość Zygmunta Mycielskiego jako dziedzictwo kultury polskiej i europejskiej”. Wykonanie partii organów; 02.04.2008 r. – Koncert „Pamiętamy i jesteście”. Orkiestra Kameralna Filharmonii Podkarpackiej i inni. Wykonanie akompaniamentu oraz solo D. Buxtehudego Toccaty ind Bux WV 155 (scena przy Ratuszu w Rzeszowie – organy przenośne elektroniczne); 17.05.2008 r. – Finałowy Koncert Muzycznego Festiwalu w Łąncucie. Wykonanie basu cyfrowanego na organach (Filharmonia Podkarpacka); 20.02.2009 r. – Koncert symfoniczny Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Tadeusz Wojciechowski – dyrygent); 06.11.2009 r. – koncert z Orkiestrą Symfoniczną Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów (Bazylika o.o. Bernardynów w Rzeszowie); 08.12.2009 r. – Prawykonanie z Orkiestrą Symfoniczną Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Tomasz Chmiel – dyrygent (Bazylika o.o. Bernardynów w Rzeszowie); 12.05.2011 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Dyrygenci: studenci Uniwersytetu w Wiedniu; 24.02.2012 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Wojciech Rodek – dyrygent; 28.05.2013 r. – koncert w ramach przewodu doktorskiego. „Veni Sacte Spiritu”. Anna Marek-Kamińska – dyrygent; 16.04.2014 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Bas cyfrowany na organach. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii

Podkarpackiej. Marzena Diakun – dyrygent; 29.10.2014 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Bas cyfrowany na organach. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Zbigniew Graca – dyrygent; 14.11.2014 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Bas cyfrowany na organach. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Piotr Wajrak – dyrygent; 10.12.2014 r. – koncert towarzyszący (Credo in Unum Deum) Międzynarodowej Konferencji Naukowej: „Twórczość Wojciecha Kilara na tle współczesnej muzyki religijnej”; 19.12.2014 r. –koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Bas cyfrowany na organach. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Paweł Kotla – dyrygent; 24.03.2015 r. – Koncert Wielkopostny Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wykonanie basu cyfrowanego i akompaniament. Wiesław Grzegorski –dyrygent; 28.04.2015 r. – Koncert Pieśni Wielkopostnych „Tempus Passionis”. Wykonanie partii organów (Bazylika Kolegiacka w Krośnie); 29.04.2015 r. –Koncert Pieśni Wielkopostnych „Tempus Passionis”. Wykonanie partii organów (Bazylika Matki Bożej Rzeszowskiej o.o. Bernardynów w Rzeszowie); 15.05.2015 r. – Koncert „Totus Tuus” w I rocznicę kanonizacji św. Jana Pawła II. Wykonanie partii organów (Sala Koncertowa Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego); 24.05.2015 r. – Koncert Chóralny pod patronatem Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Wykonanie partii organów (Kościół św. Wojciecha i Stanisława w Rzeszowie); 06.11.2015 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Stanisław Krawczyński – dyrygent; 11.03.2016 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Jacek Rafał Deleka – dyrygent; 05.06.2016 r. – koncert w ramach przewodu doktorskiego. „Gloria in excelsis Deo”. Wykonanie partii organów. Justyna Szela Adamska – dyrygent (Sanktuarium Matki Bożej Rzeszowskiej, Bazylika o.o. Bernardynów); 31.01.2018 r. – Koncert Kameralny. Wykonanie partii organów. Wiesław Grzegorski – dyrygent (sala Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego); 19.03.2017 r. – Koncert Nasz Pasja Krzyż Miłości. Wykonanie partii organów, własne opracowanie wstępów do pieśni i akompaniamentów (Kościół pw. Maksymiliana Kolbego w Tarnowie. Grzegorz Oliwa – dyrygent); 18.11.2017 r. – Koncert prawykonanie „Meditation” w ramach obchodów 5-lecia zespołu Unanime. Wykonanie partii organów. Zespół wokalny Unanime, Anna Marek- Kamińska – dyrygent; 26.01.2018 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej (Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Anna Duczmal-Mróż – dyrygent); 25.05.2018 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej w ramach Festiwalu Muzycznego w Łańcucie. (Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Massimiliano Caldi – dyrygent); 24.11.2018 r. – koncert symfoniczny w Filharmonii Podkarpackiej (Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Podkarpackiej. Wykonanie partii organów. Tomasz Chmiel – dyrygent.

W latach 2009–2018 grałem przy poświęceniu nowo wybudowanych lub wyremontowanych organach: w dniu 15.11.2009 r. w parafii pw. Św. Maksymiliana Kolbe w Weryni, 27.09.2010 r. w Kościele Parafialnym w Będziemyślu, 10.04.2012 r. w Kościele pw. Opatrzności Bożej w Trzebosi, 06.05.2012 r. w Kościele pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Kolbuszowej, 30.09.2012 r. w Kościele pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Mazurach, 28.08.2013 r. w Kościele Parafialnym w Głogowie Małopolskim, 01.12.2013 r. w parafii Św. Michała Archanioła w Binarowej (zabytkowe organy klasy UNESCO), 17.12.2013 r. w Kaplicy Św. Doroty w KozłóWKu, 22.11.2015 r. w Kościele Parafialnym w Górnicy, 12.08.2018 r. w Kościele Parafialnym pw. Św. Maksymiliana Kolbe w Weryni.

W każdym z tych kościołów **uczestniczyłem w pracach komisji odbierającej nowo wybudowany lub wyremontowany instrument.**

19.01.2008 r. koncertowałem również w ramach IV Festiwalu: „Muzyka Młodych u Franciszkanów. W dniach 27.11.2010 r., 25.11.2012 r. oraz 22.11.2015 r. wystąpiłem z solowymi recitalami w Wyższym Seminarium Duchownym w Rzeszowie; w dniu 24.10.2010 r. grałem w ramach XI Międzywojewódzkiego Przeglądu Chórów „Magnificat”; w dniu 15.03.2011 r. wykonałem koncert solowy w ramach koncertów piętnastkowych w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie, w dniu 08.10.2011 r. dałem solowy koncert organowy z okazji otwarcia sali koncertowej w Państwowej Szkole Muzycznej w Jarosławiu; w dniu 29.11.2011 r. – solowy recital organowy w Sali koncertowej w PSM w Jarosławiu, a w dniach 07.09.2012 r. oraz 25.11.2012 r. wykonałem recitale solowe w Bazylice o.o. Bernardynów w Rzeszowie. Z kolei w dniu 15.08.2013 r. miałem solowy recital w ramach VIII Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej „Ars Musica” w Iwoniczu; w dniu 5.03.2016 r. – recital organowy w ramach V dni Muzyki Fortepianowej im. M. Turzańskiej w Jarosławiu, a w dniu 02.09.2018 r. recital solowy w ramach „Niedzieli z Muzyką” w Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Łodzi.

Do najważniejszych moich koncertów kameralnych oprócz tych wymienionych już filharmonicznych oraz nagrań płytowych zaliczyć mogę wchodzące w skład przewodów kwalifikacyjnych I stopnia: 04.03.2006 r. – przewod p. Bożeny Stasiowskiej-Chrobak, koncert w kościele św. Krzyża w Rzeszowie (*Msza G-dur* Fr. Schuberta); 28.05.2013 r. – przewod p. Anny Marek, koncert w Bazylice o.o. Bernardynów w Rzeszowie; 05.06.2016 r. – przewod p. Justyny Szela-Adamskiej, koncert w Bazylice o.o. Bernardynów w Rzeszowie (*Missa IX Cum júbilo: Gloria*, Bob Chilcott: *Gloria*, John Rutter: *Gloria*).

W dniu 27.12.2015 r. wystąpiłem z prof. Piotrem Kusiewiczem oraz dr. hab. Jackiem Ściborem w parafii pw. św. Michała Archanioła w Kańczudze, podczas którego wykonaliśmy *Trzecią Mszę Polską* op. 5 Ottona Mieczysława Żukowskiego.

Wielokrotnie występowałem z recitalami solowymi w festiwalach regionalnych: „Cantate Deo”, „Alleluja”, „Magnificat”, w „Wieczorach Bernardyńskich”, „Dniach kultury Chrześcijańskiej”, „Letnich Wieczorach Organowych im. Prof. Klemensa Gudela”; „Młodzi u Franciszkanów”, „Strzyżowskiej Jesieni” oraz ogólnopolskich: Festiwal Muzyki Kameralnej w Łańcucie oraz „Gaude Mater” – transmitowanego na żywo przez Polskie Radio (solo organowe w *Quo Vadis* op. 30 F. Nowowiejskiego z orkiestrą Filharmonii Rzeszowskiej).

Szczegółowe programy wszystkich koncertów przedstawiłem w części dokumentacyjnej dorobku artystycznego.

Posiadam w dorobku 7 nagranych płyt. Grałem na organach w nagraniach płytowych: *Kolędy i pastorałki* Jana Maklakiewicza, *Muzyka rzeszowian*, *Muzykalia Łańcuckie*, *Muzyka Ottona Żukowskiego*, *Mszy h-moll* Ignaza Rittera von Seyfrieda, *Requiem* A. Schnittke, płyta „*Joseph Renner's Organ Music*”.

5.2. Działalność organizacyjna

W dziedzinie organizacyjnej byłem pomysłodawcą oraz organizatorem ze strony Uniwersytetu Rzeszowskiego Seminarium dla Muzyków Kościelnych i Organistów, które współtworzę z Diecezjalnym Studium Organistowskim w Rzeszowie. I Seminarium odbyło się w dniu 14.03.2009 r. w ówczesnym Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wykłady poprowadzili: ks. dr Andrzej Widak, ks. dr Tadeusz Bratkowski, dr Bożena Stasiowska-Chrobak, ks. dr Robert Tyrała, dr Tomasz Zając. Dodatkowo zaplanowaliśmy tematyczne warsztaty z dziedziny emisji głosu, dyrygowania, chorału gregoriańskiego i organów.

II Seminarium odbyło się 15 czerwca 2010 r. w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, a wykłady wygłosili: dr hab. Grzegorz Oliwa, dr hab. Wiesław Delimat, ks. prof. Robert Tyrała. Miały miejsce również tematyczne warsztaty poprowadzone przez dr Bożenę Stasiowską-Chrobak (dyrygowanie), dr. Jacka Ścibora (emisja głosu), dr Monikę Hippe (organy). W ramach tego seminarium zabrzmiał koncert *Cantorei Sankt Barbara*, Orkiestry L'Esteta Armonico pod dyktando dr. hab. Wiesława Delimata.

III Seminarium miało miejsce 19 marca 2011 r. w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, a wykłady poprowadzili: dr hab. Grzegorz Oliwa, ks. mgr lic. Piotr Dębski, ks. dr Andrzej Widak. Część warsztatową poprowadzili: dr Bożena Stasiowska-Chrobak (dyrygowanie i emisja głosu) oraz dr Tomasz Zając (organy).

IV Seminarium dla Muzyków Kościelnych i Organistów zorganizowałem 10 marca 2012 r. w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jego wykładcami byli: dr hab. Grzegorz Oliwa, ks. dr Andrzej Widak, ks. dr hab. Michał Szulik, a w części warsztatowej: Bożena Stasiowska-Chrobak (emisja głosu i dyrygowanie), dr Tomasz Zając (organy).

V Seminarium odbyło się w Instytucie Teologiczno-Pastoralnym w Rzeszowie. Wykłady poprowadzili: ks. dr Mieczysław Gniady, prof. Marta Wierzbieniec, dr hab. Mirosław Dymon. W części warsztatowej emisję głosu poprowadził dr Jacek Ścibor, dyrygowanie Bożena Stasiowska-Chrobak, a organy dr Tomasz Zając.

VI Seminarium dla Muzyków Kościelnych i Organistów miało miejsce 14 listopada 2015 r. w Instytucie Teologiczno-Pastoralnym w Rzeszowie. Wykłady poprowadzili: prof. Marta Wierzbieniec, dr hab. Bartosz Jakubczak, ks. dr. Lucjan Dyka, ks. dr. Andrzej Widak, a warsztaty: dr. Jacek Ścibor, dr. Bożena Stasiowska-Chrobak oraz dr Tomasz Zając.

VII Seminarium zorganizowane zostało 26 listopada 2016 r. w Instytucie Teologiczno-Pastoralnym w Rzeszowie. Wykłady wygłosili: prof. Marta Wierzbieniec, dr hab. Mirosław Dymon, ks. dr Lucjan Dyka, ks. dr Andrzej Widak. W części warsztatowej: dr hab. Jacek Ścibor (emisja głosu), dr Bożena Stasiowska-Chrobak (dyrygowanie) i mgr Grzegorz Łobaza (organy).

VIII Seminarium dla Muzyków Kościelnych i Organistów miało miejsce na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego w dniu 25 listopada 2017 r. Z recitalem organowym wystąpił mgr Andrzej Nurcek, a wykłady wygłosili: prof. Marta Wierzbieniec, ks. dr Lucjan Dyka, dr hab. Mirosław Dymon, ks. dr Andrzej Widak.

IX Seminarium odbyło się na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego w dniu 24 listopada 2018 r., gdzie wykłady poprowadzili: prof. Irena Wiśniewska-Cieślak oraz o. dr Julian Śmierciak. Dodatkowo prof. Irena Wiśniewska-Cieślak wykonała solowy recital organowy.

Każde z tych seminariów cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem organistów oraz innych instrumentalistów i wokalistów. Moim zadaniem było organizacyjne przygotowanie tych spotkań naukowych oraz każdorazowo przygotowanie materiałów seminaryjnych.

W planach jest organizacja kolejnych edycji Seminariów, które wpisały się już na stałe w kalendarz imprez Diecezji Rzeszowskiej.

Z mojej inicjatywy Uniwersytet Rzeszowski podjął współpracę z rzeszowskimi parafiami w celu realizacji licznych koncertów przy okazji uroczystości kościelnych, jak i wielu solowych recitali. Utworzyłem cykl koncertów organowej muzyki, które odbyły się w parafiach w Kościele Uniwersyteckim, Świętego Krzyża, Farze, Matki Bożej Saletyńskiej, Wniebowzięcia Maryi Panny oraz w podrzeszowskich parafiach.

W 2007 roku wraz z prof. Martą Wierzbieniec **pełniłem funkcję dyrektora organizacyjnego** na terenie Polski w ramach Międzynarodowego Festiwalu Współczesnej Rumuńskiej i Europejskiej Muzyki Organowej i zorganizowałem trzy koncerty naszych gości z Rumunii, w tym również w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

5.3. Działalność pedagogiczna i naukowa

W ramach swej działalności współpracowałem z następującymi organizacjami muzycznymi:

- Filharmonia Podkarpacka w Rzeszowie (wcześniej Filharmonia Rzeszowska) – muzyk w orkiestrze oraz organista w zakresie realizacji koncertów solowych i kameralnych.
- Strzyżowskie Towarzystwo Muzyczne – koncerty,
- Polski Związek Chórów i Orkiestr oddział w Rzeszowie – koncerty,
- Towarzystwo Muzyczne w Jarosławiu – otrzymałem podziękowanie za pracę na rzecz młodzieży,
- Diecezjalne Studium Organistowskie w Rzeszowie- wspólna organizacja seminariów,
- Kuria Diecezjalna w Rzeszowie – koncerty, oprawa uroczystości kościelnych, wchodzenie w skład komisji odbierającej nowe lub po remoncie organy.
- Uniwersytet Preszowski w Preszowie (Słowacja) – popularyzowanie literatury kompozytorów słowackich, wspólne koncerty,
- Parafia św. Judy Tadeusza w Rzeszowie – koncerty,
- Katedra Rzeszowska, Chór chłopięco-męski „Pueri Cantores Resovienses” – koncerty.

Na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego byłem promotorem 34 prac magisterskich oraz 13 prac licencjackich, których tematyka dotyczyła prowadzonego przeze mnie przedmiotu. Studenci często przybliżali zapomniane już organy z terenu naszej diecezji dokumentując ich istnienie.

Mój uczeń Karol Wątroba został laureatem V miejsca w Ogólnopolskich Przesłuchaniach klas organów II stopnia w 2008 r. we Wrocławiu, a Paweł Moszkowicz – III miejsca w Międzynarodowym Konkursie Organowym (Gdańsk-Rumia).

Jestem autorem programu dla szkół muzycznych II stopnia z przedmiotu organy. Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu repertuaru, wskazówek metodycznych wraz z komentarzami oraz zredagowaniu całości programu. Program ten jest realizowany w Zespole Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie, Szkole Muzycznej II stopnia w Jarosławiu. Był udostępniony Zespołowi Szkół Muzycznych w Krośnie oraz Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia w Sanoku. Otrzymał on pozytywną recenzję od nauczyciela organów – Kazimierza Sierpińskiego.

Uczniowie mojej klasy kontynuują studia dzienne w wyższych uczelniach Muzycznych:

- Paweł Moszkowicz – Uniwersytet Muzyczny w Warszawie,
- Karol Wątroba – Akademia Muzyczna w Krakowie,
- Karol Niezgoda – Akademia Muzyczna w Krakowie,
- Andrzej Nurcek – Akademia Muzyczna w Łodzi,
- Paweł Buczyński – Akademia Muzyczna w Bydgoszczy,
- Michał Wolan – Akademia Muzyczna w Krakowie,
- Grzegorz Łach – Akademia Muzyczna w Krakowie.
- Michał Dziki – Akademia Muzyczna we Wrocławiu.

Otrzymałem Nagrody i Listy gratulacyjne Dyrektora Zespołu Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie w roku: 2000 ,2004, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.

Podnosiłem swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w licznych sesjach, seminariach i kursach; przeprowadzając niejednokrotnie wykłady.

Dla przykładu: w styczniu 2007 r. przeprowadziłem wykład na konferencji na temat perspektyw rozwoju Instytutu Muzyki („Problemy indywidualnej pracy studenta Instytutu Muzyki z przedmiotu organy”). w dniu 14.03.2009 r. – wykład w ramach I Seminarium dla muzyków kościelnych, dyrygentów i organistów pt.: „Indywidualne ćwiczenie – przygotowanie do gry na organach” (Instytut Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego); w dniu 17.02.2010 r. wygłosiłem wykład w Wyższym Seminarium Duchownym na temat „Opracowania pieśni kościelnych w Orgelbuchlein J.S. Bacha oraz w polskiej twórczości organowej”; w dniu 19.03.2011 r. – wykład w ramach III Seminarium dla muzyków kościelnych, dyrygentów i organistów pt.: „Palcowanie, a frazowanie” (Instytut Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego); w dniu 10.03.2012 r. – wykład w ramach IV Seminarium dla muzyków kościelnych, dyrygentów i organistów pt.: „Rejestracja romantyczna” (Instytut Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego); w dniu 16.03.2013 r. – wykład w ramach V Seminarium dla muzyków kościelnych, dyrygentów i organistów pt.: „Figury retoryczne w Orgelbüchlein J. S. Bacha” (Instytut Teologiczno-Pastoralny w Rzeszowie); w dniu 12.05.2014 r. – wykład w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im Zygmunta Mycielskiego w Strzyżowie pt.: „Praca nad materiałem nutowym”;

w dniu 23.05.2016 r. – wykład w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im Zygmunta Mycielskiego w Strzyżowie pt.: „Zdobnictwo w wybranych chorałach J.S. Bacha”.

W dniach 14–16.10.2004 r. uczestniczyłem w VIII Ogólnopolskiej Sesji Naukowej „Organowa muzyka włoska i południowoniemiecka” (prof. Wolfgang Zerzer, prof. Julian Gembalski, prof. Roman Perucki, st. wykł. Marietta Kruzel-Sosnowska, ad. Piotr Wilczyński – Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie); w dniach 27–29.06.2005 r. brałem udział w IX Ogólnopolskiej Sesji Naukowej „J.S. Bach i jego uczniowie” w Akademii Muzycznej w Warszawie; w dniach 4–6.10.2007 r. w Ogólnopolskiej sesji metodycznej pt.: „Główne zadania w kształceniu organistów” (prof. Andrzej Chorościński, prof. Joachim Grubich, ad. Bartosz Jakubczak, ad. Marek Stefański, ad. Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa, prof. Josef Hofer, dr hab. Dariusz Bąkowski-Kois, ks. dr. Jacek Paczkowski – Bazylika w Licheniu); w dniach 12–14.10.2008 r. w sesji naukowej pt.: „Organy Michaela Englera – interpretacja utworów organowych J.S. Bacha” prof. Andrzej Chorościński, prof. Winfried Schrammeck, prof. Hans Gebhard, prof. Christoph Krummacher, prof. Holger Gehring, prof. Piotr Wilczyński, prof. Marek Dyżewski, ks. Piotr Dębski – Bazylika Wniebowzięcia N.M.P. w Krzeszowie); w dniach 18–21.09.2013 r. w sesji naukowej „Organy i muzyka organowa na przełomie epok Barok – Klasycyzm – Romantyzm” (prof. Ludger Lohman, prof. Michal Novenko, prof. Jarosław Malanowicz, dr. hab. Piotr Rojek, dr Bartosz Jakubczak, dr Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa, ks. Piotr Dębski (Bazylika Mniejsza w Bardzie).

W dniach 30.10.2006 r. – 17.01.2007 r. uczestniczyłem w kursie doskonalącym dla nauczycieli w zakresie języków obcych (Szkola Języków i Zarządzania PROMAR- International w Rzeszowie); w dniu 13.12.2013 r. w szkoleniu „ Warunki prowadzenia studiów w świetle nowej oceny programowej i instytucjonalnej Polskiej Komisji akredytacyjnej. Nowe wzory raportów samooceny” (Optima Centrum Rozwoju i Kształcenia Kadr w Gdańsku); w dniu 26.11.2014 r. w szkoleniu „Uznawania efektów uczenia się” (Instytut Rozwoju Szkolnictwa Wyższego w Lublinie); w dniu 17.10.2016 r. w szkoleniu „Warunki prowadzenia studiów na określonym kierunku poziomie i profilu kształcenie w świetle nowych wymogów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej” (Optima Centrum Rozwoju i Kształcenia Kadr w Gdańsku).

W dniach 8–9.09.2009 r. – brałem udział w organowym kursie mistrzowskim D. Rotha w Częstochowie, w dniach 4–5.10.2010 r. – w organowym kursie mistrzowskim Dawida Titteringtona w Częstochowie, w dniach 19–25.10.2011 r. – w mistrzowskim kursie interpretacji muzyki organowej prof. Guy Bove'ta w Warszawie i Siedlcach, w dniu 18.10.2012 r. – w kursie mistrzowskim prof. Marcina Szelesta w Lublinie.

W dniach 28–29.03.2006 r. brałem udział w Omówieniu metodycznym dla nauczycieli szkół muzycznych II stopnia w ramach Makroregionalnych Przesłuchań Uczniów Szkół Muzycznych II stopnia Klasy Organów (prof. Julian Gembalski, prof. Joachim Grubich, prof. Roman Perucki, prof. Piotr Grajter, ad. Jerzy Dziubiński – Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I

i II stopnia im K. Szymanowskiego we Wrocławiu). W dniach 4–6.03.2010 r. uczestniczyłem w wykładach „Młodej kadry” na Uniwersytecie w Warszawie.

W dniu 02.10.2003 r. uczestniczyłem w seminarium organowym pt.: „Improwizacja organowa w praktyce organisty” (mgr Jarosław Ciecierski – Zespół szkół Muzycznych w Krośnie); w dniu 09.03.2004 r. w seminarium organowym, które było poświęcone muzyce organowej J.S. Bacha (prof. Piotr Grajter – zespół Szkół Muzycznych w Rzeszowie); 01.12.2005 r. w seminarium nt. „Środki wyrazowe w muzyce barokowej w porównaniu z emocją wyrazową romantyzmu” (prof. Michał Szczepański – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 12.01.2006 r. w seminarium organowym na temat niemieckiej muzyki organowej epoki baroku (prof. Marek Toporowski – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 13.06.2007 r. w seminarium organowym pt.: „Wpływy włoskie i francuskie w niemieckiej muzyce organowej XVII i XVIII wieku” (Kościół pw. Wszystkich Świętych w Iwoniczu); w dniu 07.03.2007 r. w seminarium organowym, które poświęcono problemom warsztatowym występującym w grze organowej na przykładzie 6 sonat organowych J.S. Bacha (prof. Julian Gembalski – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 22.09.2008 r. w seminarium organowym nt. „Interpretacja utworów organowych J. S. Bacha w świetle źródeł XVIII wiecznych” (dr hab. Piotr Wilczyński – Kościół pw. Wszystkich Świętych w Iwoniczu); 06.05.2009 r. w seminarium organowym pt.: „Chorał w muzyce organowej J.S. Bacha” (prof. Krzysztof Lukas – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 06.03.2010 r. w seminarium pt. „Tydzień Młodej Kadry nauczającej gry na organach” (Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie); w dniu 24.05.2013 r. w seminarium organowym pt.: „Północnoniemiecka muzyka organowa – teoria, praktyka” (prof. Marcin Szelest – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 15.05.2014 r. w seminarium organowym, które poświęcono twórczości chorałowej Jana Sebastiana Bacha (dr Krzysztof Urbaniak – Zespół Szkół Muzycznych nr 1 w Rzeszowie); w dniu 24.10.2016 r. w seminarium organowym „Tempo rubato w utworach organowych XVIII i XIX wieku na wybranych przykładach z literatury” (mgr Arkadiusz Bialic – Parafia pw. Wszystkich Świętych w Iwoniczu).

Innym typem działalności naukowej był mój udział jako eksperta z ramienia MEN w komisjach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy:

- w dniu 31.07.2006 r. – Szkoła Muzyczna II stopnia w Katowicach,
- w dniu 10.07.2008 r. – Zespół Szkół Muzycznych w Lublinie,
- w dniu 25.11.2008 r. – Szkoła Muzyczna II stopnia w Katowicach,
- w dniu 21.08.2012 r. – Szkoła Muzyczna II stopnia w Katowicach,
- w dniu 02.12.2014 r. – Urząd Miasta Tarnowa,
- w dniu 19.10.2015 r. – Biuro Wizytatora CEA w Krakowie,
- w dniu 6.07.2017 r. – Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza w Krakowie (wizytator CEA mgr Jolanta Chliszcz),
- w dniu 24.08.2017 r. – Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza w Krakowie (starszy wizytator CEA mgr Wiesław Dziedziński),
- w dniu 22.08.2017 r. – Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. w Katowicach (starszy wizytator CEA mgr Iwona Skowron),

- w dniu 27.08.2018 r. – Zespół Państwowych Szkół Muzycznych w Katowicach (starszy wizytator mgr Stanisław Maliszewski).

Na przestrzeni pięciu lat, począwszy od roku 2009, czterokrotnie prowadziłem warsztaty organowe w ramach Seminariów dla muzyków kościelnych i organistów.

Moje plany zawodowe na przyszłość nieustannie koncentrują się wokół muzyki, poszukiwania i odkrywania interesujących utworów, których wydobywanie dla szerszej publiczności stanowić będzie – jak sądzę – wkład w rozwój kultury narodu. Chciałbym, aby podejmowane przeze mnie działania nie pozostały jedynie moją autorską wizją i interpretacją, ale aby pozwoliły na poszerzenie np. oferty dydaktycznej młodych adeptów organów.

Zamierzam także nadal koncertować, co również jest swoistą formą rozpowszechniania utworów. Jeżeli chodzi o działalność dydaktyczną, to podobnie jak dotychczas będę rozwijał swe pasje w ramach wykładów, warsztatów, szkoleń, kursów, konferencji, pracując bardzo intensywnie z młodymi muzykami, co winno zaowocować tym, że moi uczniowie występować będą w konkursach muzycznych, realizować swe zainteresowania oraz ubogacać się duchowo.

Tomasz Zając

